

૫ ગુજરાતના હિન્દુઓની દયાજનક સ્થિતિ

બંગાળના વડા પ્રધાન મી. ફજલુલહકને (Challange)
શુદ્ધ તપાસ કરી ન્યાય આપવાનું આવહાહન.

બંગાળના મુખ્યપ્રસિદ્ધ હિન્દુ નેતાઓ
શ્રી. બી. સી. ચેટરજી બા. એટ-ઓ.

અને

શ્રી. શ્યામપ્રસાદ મુકરજી
કલકત્તા યુનિવર્સિટીના માજી વાઈસ ચાન્સેલરે
બહાર પાડેલું જાહેર નિવેદન

ગુજરાતીનાં છપાવી પ્રસિદ્ધ કરતાર:—

શ્રી. પ્રાણુલાલ કીરપારામ દેસાઈ

પ્રમુખ:—

ગુજરાત પ્રાંતિક હિન્દુ સભા.

ખાડીયા, સર ચિનુભાઈ રોડ.

અમદાવાદ.

કિંમત રૂ. ૦—૦—૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીગ્રહટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૫૮૪ કિમત ૦.૦૬.

ગ્રંથનામ લિંગાજ્ઞા શિક્ષણ
દશાબ્દક શિક્ષણ

વર્ગિક ૩૨૬૨ : ૨૪૦ પૃ ૨

બંગાળા ના હિંદુઓ નો

દયા જનક સ્થિતિ

શ્રીયુત બી. સી. ચેતરજી અને ડા. રયામપ્રસાદ મુકરજીએ
બંગાળના વડાપ્રધાન મી. ફઝલુલ હકના આહ્વાનના પ્રત્યુત્તરમાં
નીચેનું નિવેદન બહાર પાડ્યું છે.

બંગાળના વડાપ્રધાન નામદાર ફઝલુલ હકે એક જાહેર નિવેદન
બહાર પાડ્યું છે. તેમની હંમેશની ટેવ પ્રમાણે એ નિવેદનમાં તેમના
પ્રધાનમંડળ અને એ પ્રધાનમંડળને ટેકા આપનારાઓના તરફથી હિંદુઓ
પ્રત્યે જે વર્તન ચલાવવામાં આવે છે તેની વીરુદ્ધ ટીકા કરનારાઓ
ઉપર તેમણે હુમલો કર્યો છે. બંગાળમાં હિંદુઓ ઉપર જે જુલમ
ગુળરવામાં આવે છે તેની હકીકત તો જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં તેમ
જાહેર સભાઓમાં અનેક વાર જણાવવામાં આવેલી છે છતાં
સત્તાધિકારીઓ એ સંબંધમાં તપાસ સરખી પણ કરવાની ખીલકૂલ
તસ્દી લેતા નથી. ગમે તેવા ખોટા અને તદ્દન પાયા વગરના નિવેદનો
બહાર પાડવામાં નામદાર ફઝલુલ હકની ઝરોઝરી કરી શકે એવો માણસ
મળવો અતિ મુશ્કેલ છે. પોતાના આ છેલ્લાં નિવેદનમાં નામદાર ફઝલુલ
હકે હિંદુઓ ઉપર થઈ રહેલા જુલમે સંબંધી હકીકતો સાબીત કરવાનું
અમને આહ્વાન આપે છે અને જો તેમને એ હકીકતો જણાવવામાં આવે
તો તે સંબંધમાં યોગ્ય તપાસ કરવાની પણ તેઓ સાહેબ હિંદુ જનતાને
ખાત્રી આપે છે. અમે તેમનું એ આહ્વાન ઉપાડી લઈએ છીએ અને
અમારા આ નિવેદન દ્વારા તેમને જરૂરી માહિતી પુરી પાડીએ છીએ.
તેઓ તપાસ ક્યારે શરૂ કરે છે તે અમે રસપૂર્વક નિહાળી રહેલા છીએ.

બંગાળમાં તેમ બંગાળા બહાર કોમી કડવાશ અને કોમી વૈમનસ્ય
વધારવામાં નામદાર ફઝલુલ હકનો પોતાનો જ હિસ્સો જેવો તેવો નથી.
મુખ્ય પ્રધાન થયા પછી પણ નામદાર હકે બંગાળમાં તેમ બંગાળા બહાર
જે બાવણો આપેલાં છે તે અમે અત્યંત ખ્યાનપૂર્વક વાંચેલાં છે.

એમના એ બાપણોમાં એકજ ખવનિ હોય છે અને તે એક કોમીવાદને પોષવો અને હિંદુઓ વીરુદ્ધ અગ્નિ અને ઝનુની મુસ્લીમોને ઉશ્કેરવા કેટલાક બાપણમાં તો તેમણે સ્પષ્ટ જાહેરાત કરી છે કે બંગાળમાં તો મુસ્લીમ રાજ્યની શરૂઆત થઈ ચુકી છે. તેમના આવી જાતના બાપણોને લીધે બ્રિટીશ હિંદના ઇતિહાસમાં કદી પણ નહીં ઉત્તમ થઈ હોય એવી ભયંકર પરિસ્થિતિ હાલમાં બંગાળમાં ઉત્તમ થવા પામી છે. અમારા આ નિવેદનમાં અમે નામદાર હકના પોતાના બાપણોમાંથી ઉતારાઓ આપવા માગતા નથી કારણ કે અમારી ખાતરી છે કે બંગાળના વડાપ્રધાન સામે વર્ગ વિગ્રહ કે કોમી ઉશ્કેરણીના ચુંદા માટે બંગાળા સરકાર કે હિંદી સરકાર કે કોઈ પણ બીજા પ્રાંતની સરકાર કામ ચલાવવાની હિંમત ધરી શકે એમ નથી.

અમે જાણીએ છીએ કે બંગાળમાં પણ હાલ એવા ડાહ્યા અને સમજી મુસ્લીમો છે કે જેઓ પ્રમાણિકપણે એવી માન્યતા ધરાવે છે કે આપણા દેશમાં જ્યાં સુધી સંગીન કોમી એકથ થાય નહિ ત્યાં સુધી હિંદ દેશમાં કોઈપણ જાતની સંગીન રાજકીય પ્રગતિ થઈ શકે એમ નથી; અને તેમની આવી જાતની માન્યતાને લીધે બંગાળના હાલના પ્રધાનમંડળ જે રાજનીતિથી બંગાળમાં અમલ ચલાવે છે તે રાજનીતિ પ્રત્યે તેઓ કોઈપણ પ્રકારની સહાનુભૂતિ ધરાવતા નથી. પરંતુ કોમી ચુકાદાને લીધે પ્રત્યાઘાતી અને ટુંકી દષ્ટિ-વાળા મુસ્લીમોના હાથમાંજ બંગાળનો રાજ્ય વહીવટ રહેવાનો છે અને તેઓ એવા પ્રકારનો વહીવટ ચલાવે છે કે જેથી કરીને બંગાળના જાહેર જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં હિંદુઓને અશક્ત અને પાંગળા બનાવી દેવાને માટે પદ્ધતિસર આક્રમણો થયે જાય છે. હાલના પ્રધાનમંડળને ટેકા આપનારાઓ અને કેટલેક અંશે પ્રધાનો પોતે પણ હિંદુઓ વિરુદ્ધ ભયંકર પ્રચારકાર્ય કરી રહેલા છે અને તેનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે બે કોમો વચ્ચેનું અંતર દિન પર દિન વધેજ જાય છે.

આવી પરિસ્થિતિમાં હિંદુઓને વિશ્વાસ આવે એવી તાત્કાલિક તપાસ થવાની ખાસ જરૂર છે. તપાસ કાંઈક અસરકારક નીવડે અને ખરી હકીકત જાહેર આવી શકે તેને માટે એ પણ જરૂરનું છે કે તપાસ સમિતિ આગળ જે કોઈ સાક્ષી આપવા આવે તેમને સંપૂર્ણ ખાત્રી મળવી જોઈએ કે સત્ય હકીકત જણાવવા માટે પ્રત્યક્ષ રીતે કે પરોક્ષ રીતે

તેમની કોઈ પુણ્ય જાતની હેરાનગતી થવા પામશે નહિ

અને તેમને પુરેપુરું રક્ષણ મળશે. જુદા જુદા જીલ્લાઓમાં અમારી મુસાફરી દરમીયાન અમારા જોવામાં આવ્યું છે કે હિંદુઓ હાલમાં ભય અને ત્રાસના વાતાવરણમાં જ રહે છે. જ્યાં સુધી તેમને સંપૂર્ણ ખાતરી આપવામાં આવે નહિ કે સત્ત્વ હકીકત જાહેર કરવા માટે તમારો વાળ સરખો પણ કોઈ વાંકો કરી શકશે નહિ ત્યાં સુધી તપાસ સમિતિ ખરી હકીકત મેળવી શકશે નહિ. સત્ત્વ હકીકત જાહેર કરનારાઓને રક્ષણ આપવાનું અમારી સત્તામાં નહિ હોવાથી અમારા આ જાહેર નિવેદનમાં અમે સંપૂર્ણ વિમતો આપી શકીએ એમ નથી તેમ કોઈના પણ નામ આપી શકીએ એમ નથી. પણ જે સરકાર તરફથી તપાસ સમિતિ નીમાય અને એ સમિતિ તરફથી અમે જણાવ્યું તેવા રક્ષણની ખાતરી આપવામાં આવે તો અમે નામ સાથે વિગતવાર સંપૂર્ણ હકીકતો એ સમિતિ સમક્ષ મુકવા તૈયાર છીએ.

અંગાલાના હાલના પ્રધાન મંડળ સામે અમારો પહેલો આરોપ તો એ છે કે મુસ્લીમ હિંદુનું રક્ષણ કરવાને બદલે તેમણે હિંદુઓને નુકશાન કરવાની, તેમને દાખી દેવાની અને તેમના હિંતને હાનીકારક નીવડે એવી રાજનીતિ ગ્રહણ કરી છે.

કલકત્તા મ્યુનિસિપલ એક્ટ જેવો એક પક્ષી કાયદો કરી હાલના પ્રધાન મંડળે હિંદુઓના હિંતને સખત ફટકો માર્યો છે. બી. એ. ડી. ના કાયદાના અમલથી, તેમ નાણા ધીરનારના કાયદાથી પણ માત્ર હિંદુઓને હદ ઉપરાંત નુકશાન થયું છે. આ કાયદો ગરીબ વર્ગોની સ્થિતિ સુધારવા માટેજ કરવામાં આવ્યો છે એવું જે કહેવામાં આવે છે તે તો માત્ર ખોટું બહાનુંજ છે. આ કાયદાનો ખરો હેતુ તો મીલકત ધરાવનારા અને મુડીદાર હિંદુઓને કચરી નાખવાનો છે. એ કાયદાથી અને તેના સખત અમલથી આખા પ્રાંતમાં વસતા મધ્યમ વર્ગના હિંદુઓનું આર્થિક જીવન તદ્દન અવ્યવસ્થિત થઈ ગયું છે.

સરકારની નાણા સંબંધી સ્થિતિ પ્રમાણમાં ઘણી સુધરી છે, છતાં હિંદુઓની સ્થિતિ સુધારવામાં એક પૈસો પણ ખર્ચવામાં આવતો નથી. દાખલા તરીકે આ વર્ષનું કેળવણીનું બજેટ તપાસો. અંગાળા પ્રાંતમાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા મોટે ભાગે

હિંદુઓની છે. પણ તેમના હિત તરફ જાણી જોઈને દુર્લક્ષ આપવામાં આવેલું છે. કેળવણી આપતી હિંદુ સંસ્થાઓને સરકાર તરફથી ગ્રાંટ આપતી વખતે કોમી પૂર્વે ગ્રહ અગત્યનો લાગુ લાગે છે. અને ગ્રાંટ આપવા માટે ના પાળી શકાય એવી વિચિત્ર શરતો મુકવામાં આવે છે. બંગાળમાં કે બંગાળી બહાર અભ્યાસ કરવા જવા માટે જે સ્કોલરશીપો આપવામાં આવે છે તે કોમી ધોરણેજ અપાય છે. સંપૂર્ણ યોગ્યતા ધરાવનાર હિંદુ વિદ્યાર્થીઓ એ સ્કોલરશીપો મેળવી શકતા નથી ત્યારે એમના કરવાં જાણી ઓછી લાયકાત ધરાવનાર મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓને એ સ્કોલરશીપો આપવામાં આવે છે. કોમીલીઆ કોલેજમાં માત્ર મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવા સરકાર તરફથી આ વર્ષમાં રૂ. ૨૦,૦૦૦ ની ખાસ ગ્રાંટ આપવામાં આવી છે. આની જાતની ગ્રાંટ આપવા માટે ખાસ કોમીલીઆ કોલેજને કેમ પસંદ કરવામાં આવી છે તેની પાછળ પણ રહસ્ય રહેલું છે. કોમીપણ જાતની ઉરફેરણી વખતે એ કોલેજના મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓએ હિંદુ વિદ્યાર્થીઓ ઉપર હુમલો કર્યો હતો. આ સંબંધમાં પુષ્કળ ખૂમાટ થયો ત્યારે નામદાર હક જાતે એ સંબંધી તપાસ કરવા ગયા. એ તપાસની ખાસ ખુબી તો એ હતી કે જે હિંદુ વિદ્યાર્થીઓ ઉપર મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓએ હુમલો કર્યો હતો તે હિંદુ વિદ્યાર્થીઓને તપાસ દરમિયાન નામદાર હકકે પોતાની સમક્ષ ખીલકુલ બેલાવ્યાજ નથી અને તેમને એક પ્રશ્ન પણ પુછ્યો નથી !!

કેળવણીમાં અમુક કામ પછાત હોય તો તે કામની કેળવણીની પાછળ લાખો રૂપિયા રાજ્ય તરફથી ખર્ચવામાં આવે તેની સામે અમારો ખીલકુલ વિરોધ નથી, પરંતુ અમે માત્ર એકજ પ્રશ્ન પુછવાની હિંમત ધરીએ છીએ, અને તે પ્રશ્ન એ છે કે બંગાળમાં હિંદુઓની કેળવણીની સ્થિતિ શું એટલી બધી પરીપૂર્ણ દશાએ પહોંચી છે કે તેને હવે રાજ્ય તરફથી ખીલકુલ મદદની જરૂર રહેતી નથી? માત્ર જાણી ગાંઠી મુસ્લીમ છોકરીઓ માટે ખાસ બ્રેબોર્ન કોલેજ નવી ઉદ્ઘાડવામાં આવે છે અને સેંકડો અને હજારો હિંદુ છોકરીઓ બચાવેર સ્થિતિમાં અભ્યાસ કરી રહેલી છે તેમની કેળવણી, તેમની શાળાઓના મકાનો તથા તેમની રહેવાની જગ્યાઓ સુધારવા માટે એક પણ પૈસો ખર્ચવાની જરૂર સરકારને લાગતી નથી ! ઢાકા યુનિવર્સિટીમાં ખાસ મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓ માટે સરકારને ખર્ચે હક હોલ બાંધવામાં

આવે છે ત્યારે એ યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કરતાં હજારો હિંદુ વિદ્યાર્થીઓ જેમને રહેવાને કે રાત્રે સુવાને એક ઝુંપડી પણ નથી અને જેઓને એક ટંક પણ પેટ ભરીને ખાવાનું મળતું નથી તેવાઓને માટે ગોઠવણ કરવાને એક પૈ પણ ખર્ચવાનું સરકારને યોગ્ય ના લાગ્યું! હિંદુઓની અસ્પૃશ્ય કોમો તો કેળવણીમાં મુસ્લીમો કરતાં પણ ઘણી પછાત છે. મુસ્લીમોની કેળવણી પાછળ હાલની સરકાર જ્યારે આમ લખલૂટ ખર્ચ કરી રહેલી છે અને તેના કારણમાં કેળવણીની બાબતમાં મુસ્લીમો ઘણા પછાત છે એમ કહેવામાં આવે છે ત્યારે આ અસ્પૃશ્ય કોમોની કેળવણી માટે કેમ કંઈ ખાસ ખર્ચ કરવામાં આવતો નથી? વિજ્ઞાનની વ્યાપારની, ઉદ્યોગની, અને ખેતીની પારિભાષિક કેળવણીના વિસ્તાર માટે તેમતેમાં યોગ્ય સુધારા કરવા માટે ખાસ ખર્ચ કરવાની જરૂર છે, છતાં ઉચ્ચ કેળવણીની એ સંસ્થાઓમાં મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા માત્ર નહિં જેવી હોવાથી એ ખાતે બજેટમાં એક પૈસો પણ મુકવામાં આવેલો નથી. હિંદુઓની વ્યવસ્થા નીચે ચાલતી ખાનગી કોલેજોને સરકાર તરફથી લાગ્યેજ નાણાની મદદ આપવામાં આવે છે ત્યારે ખાસ મુસ્લીમો માટે નવી ઈસ્માલીયા કોલેજ કાઢવા માટે નામદાર હકની સરકાર રૂ. ૩૦ લાખનો ખર્ચ આ વર્ષમાં કરે છે! જૂની પ્રજ્ઞાલિકા મુજબની સંસ્કૃત પાઠશાળાઓના શિક્ષણમાં સુધારો કેવી રીતે થઈ શકે તે સંબંધમાં નીમામલી સમિતિનો રીપોર્ટ સરકાર પાસે એક વર્ષથી આવી ગયેલો છે છતાં એ રીપોર્ટની ભલામણોનો અમલ કરવાને કંઈ પણ પગલું ભરવામાં આવ્યું નથી. પણ સરકારે એક નિવૃત્ત થયેલા કેળવણીખાતાના ઓશીસરને જૂની પ્રજ્ઞાલિકા મુજબ એરેબીક મદ્રસાઓમાં અપાતી કેળવણીમાં સુધારા સૂચવવા માટે ખાસ નામલુંક કરેલી છે, એ ઓશીસરનો રીપોર્ટ તો હજી આવેલો પણ નથી. છતાં ત્યાર પહેલા એ ખાતે બજેટમાં મોટી રકમ મુકવામાં આવેલી છે. હકના પ્રધાન મંડળ સામે અમારો એ આરોપ છે કે મુસ્લીમોની કેળવણીની પ્રગતિ માટે ધણું કરવામાં આવે છે ત્યારે હિંદુઓની કેળવણી માટે કંઈ પણ કરવામાં આવતું નથી. આ આખાએ પ્રશ્ન પરત્વે ખાસ તપાસ થાય એવી અમારી માંગણી છે.

કેળવણીની ખાતાની નોકરીઓમાં હલ્લા ત્રણ વર્ષમાં મુસ્લીમોની હદ ઉપરાંત ભરતી કરવામાં આવેલી છે અને તેમ કરવામાં એ ખાતાની કાર્યસાધકતાનો પણ ભોગ આપવામાં આવેલો છે. જે ગામોમાં હિંદુઓ કરતાં મુસ્લીમોની વસ્તી વધારે છે ત્યાં હિંદુ વિદ્યાર્થીઓને

માટે ઈલાયદી નિશાળો કાઢવામાં આવતી નથી પણ તેમને મુસ્લીમ વિદ્યાર્થીઓ ભેગા મુકતાઓ માટેના પાઠ્ય પુસ્તકો દ્વારા શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. આમ થવું એકદમ બંધ થવું જોઈએ. નહિ તો પાંચ દસ વર્ષમાં હિંદુઓની સંસ્કૃતિનો એ ગામમાં તદ્દન નાશ થઈ જશે. આથી ઉલ્લેખ જે ગામોમાં મુસ્લીમો કરતાં હિંદુઓની વસ્તી વધારે હોય છે ત્યાં તો મુસ્લીમો માટે ખાસ અલગ નિશાળો કાઢવામાં આવે છે અને ત્યાં મોલવીઓને ખાસ સિક્ષકો તરીકે રાખવામાં આવે છે અને તેઓ મુસ્લીમો માટે ખાસ મંજુર થયેલા પાઠ્યપુસ્તકો દ્વારા અભ્યાસ કરે છે. જીલ્લાઓની શાળા સમિતિઓમાં હિંદુઓના હિત ઉપર બીલકુલ ખ્યાન આપવામાં આવતું નથી. માયમીનસીંગ જીલ્લાની શાળા સમિતિમાં તો ચુંટાયેલો કે સરકાર તરફથી નીમાયલો એક પણ હિંદુ સભાસદ નથી. કેટલીક શાળા સમિતિઓમાં સરકારી હિંદુ નોકર હોદ્દાની રૂએ શાળા સમિતિમાં હોય છે. પણ તેઓ સરકારી નોકરો હોવાથી સરકારની રાજનીતિ વિરુદ્ધ તેમનાથી શાળા સમિતિની સભાઓમાં બોલી શકાતું નથી. જિલ્લા ત્રણ વર્ષ દરમિયાન શાળાઓના પાઠ્યપુસ્તકો તરીકે જે પુસ્તકો મંજુર થયેલા છે તે હિંદુધર્મ અને હિંદુસંસ્કૃતિની દૃષ્ટિએ વાંધા ભરેલા હોય છે. વળી એ પુસ્તકોની બંગાળી ભાષા તથા શૈલી કમકમાટી ઉપજાવે એવાં હોય છે. એ પુસ્તકોનાં લખાણો હિંદુઓના આચાર વિચારોને આધાત થાય અને તેમની લાગણી દુભાવે એવા હોય છે. આવા પુસ્તકો દ્વારા હિંદુ બાળકોને શિક્ષણ આપવું એ તો હિંદુઓને સંસ્કારબ્રષ્ટ અને નીતિબ્રષ્ટ બનાવવા જેવું છે. વળી જે ગામોમાં મુસ્લીમો કરતાં હિંદુઓની વસ્તી ઓછી છે ત્યાં તો હિંદુ વિદ્યાર્થીઓને મુસ્લીમ મુકતાઓમાં ભણવા જવું પડે છે અને ત્યાં એમને ફરજિયાત મુસ્લીમધર્મ પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરવો પડે છે.

પાઠ્ય પુસ્તકો પસંદ કરવા માટેની સમિતિના સભાસદો મોટે ભાગે હિંદુઓના વિરોધીઓ હોય છે. જે આ બાબતની તપાસ કરવામાં આવે તો અમે તે સ્પષ્ટ રીતે સાબીત કરવા તૈયાર છીએ. શાળાઓની તપાસ કરવા માટે નીમાયલા ઈન્સપેક્ટરો પૈકી ઘણાઓ પોતાના કાર્ય માટેની થોડીયત બીલકુલ ધરાવતા નથી એટલુંજ નહિ પણ તેમાંના ઘણા ઉપર તો લાંચ રૂશવત લેવાના જાહેર આરોપો પણ મુકવામાં આવેલા છે. આવા શકમંદ ચારિત્રવાળા પુરૂષોને શાળાઓના ઈન્સપેક્ટરો તરીકે નીમવાથી હિંદુઓના હિતને નુકશાન થાય છે એટલુંજ નહિ પણ કેળવણીના હિતને પણ નુકશાન થાય છે.

મંજુર થયેલા પાઠ્ય પુસ્તકો પૈકી ૬૦ ટકા પુસ્તકો મુસ્લીમ લેખકોએ લખેલા હોય છે. હિંદુ લેખકોના લખેલા ધણીએ પુસ્તકો મંજુર થયેલાં પાઠ્ય પુસ્તકો કરતાં હરેક રીતે ચઢીચાતાં હોવા છતાં તેમને મંજુર કરવામાં આવતાં નથી. માત્ર કોમી લક્ષ્યખિંદુ ધ્યાનમાં લઈ સાહિત્ય અને ઇતિહાસના પાઠ્ય પુસ્તકોના મુજબ લખાણો-માંથી કેટલાક અગત્યના ભાગ કાઢી નાખવામાં આવેલા છે અને કેટલીક નવી હકીકતો ઉમેરવામાં આવેલી છે.

ચોગ્યતા ઉપર ખીલકૂલ ધ્યાન આપ્યા વગર માત્ર કોમી દ્રષ્ટિએ સરકારી નોકરોની નિમણૂકો કરવામાં આવેલી છે એવા અમે અસંખ્ય દાખલાઓ રજુ કરી શકીએ એમ છે. જ્યારે સંપૂર્ણ ચોગ્યતા ધરાવનારા બંગાળી હિંદુઓ મળી શકે એમ હોય છે ત્યારે પણ તેમના કરતાં ધણી ઓછી લાયકાત ધરાવનાર બંગાળી મુસ્લીમોને અને જ્યારે બંગાળી મુસ્લીમો ના મળી શકે ત્યારે ખીજા પ્રાંતોમાંથી મુસ્લીમોને પસંદ કરવામાં આવેલા છે. અત્રે અમે એક દાખલો રજુ કરીએ છીએ. એક સરકારી કોલેજ માટે સાયન્સની ઉચ્ચી ડીગ્રી ધરાવનાર ઐન્જ્યુએટની જરૂર હતી. આવી ડીગ્રી ધરાવનાર એક પણ મુસ્લીમ ઉમેદવાર નહિ મળવાથી અને એ જગ્યા તાકીદે પુરવાની જરૂર હોવાથી એક હિંદુ ઉમેદવારને એ જગ્યા ઉપર નીમવામાં આવ્યો. એ હિંદુએ એ જગ્યાને ચાજી લીધો અને કેટલાક મહીનાઓ સુધી એણે એ જગ્યા ઉપર કામ પણ કર્યું. એના કામ તથા વર્તણૂકથી એના ઉપરીઓને સંપૂર્ણ સંતોષ થયો હતો અને તેમણે તેને એ જગ્યા ઉપર કાયમ કરવાની એક કરતાં વધારે વાર લલામણુ પણ કરી હતી. છતાં તેને કાયમ કરવામાં આવ્યો નહોતો. એક દિવસ એક મુસ્લીમ ઓચિંતો પ્રીન્સીપાલની ઓફીસમાં દાખલ થયો પોતાના ગજવામાંથી પોતાની એ કોલેજમાં નીમણૂક થયાનો હુકમ કાઢી તેણે પ્રીન્સીપાલને બતાવ્યો. આ હુકમની રૂઠિએ મહીનાઓ સુધી સંતોષકારક કામ કરનાર પેલા હિંદુ ઐન્જ્યુએટને ઘેર બેસાડવામાં આવ્યો અને તેનાથી ઓછી લાયકાત ધરાવનાર મુસ્લીમને એ જગ્યા ઉપર નીમવામાં આવ્યો હતો. આ બાબતમાં ખુબીની વાત તો એ હતી કે આ આખીએ ઘટનાથી કોલેજનો પ્રીન્સીપાલ તદ્દન અજ્ઞાન હતો ! આ રીતે કદાચ સંજોગ વશાત એકાદ હિંદુને મુસ્લીમ ઉમેદવારોના અભાવે નોકરી મળી જાય તો પણ તેને હંમેશાં ખીતા રહેવું પડે છે કે-

એકાદ દિવસે કોઈ મુસ્લીમને એ જગ્યા ઉપર નીમવામાં આવશે અને એને ઘેર બેસવું પડશે. અમુક ટકા જગ્યા મુસ્લીમો માટે અનામત રાખવામાં આવે છે એનો અર્થ બંગાળમાં એવો કરવામાં આવે છે કે અમુક વર્ષમાં જે નવી નીમણુંકા કરવામાં આવે તેમાં આટલા ટકા જગ્યાઓ મુસ્લીમો માટે અનામત રાખવી એમ નહિ પણ એ આખા ખાતામાં એકંદર જેટલી જગ્યાઓ હોય તેના અમુક ટકા જગ્યાઓ ઉપર તો મુસ્લીમો હોવાજ જોઈએ. અને જ્યાં સુધી એ ખાતામાં મુસ્લીમ નોકરોની સંખ્યા મુસ્લીમો માટે અનામત રખાયલા ટકા જેટલી થાય નહિ ત્યાં સુધી એક પણ બીન મુસ્લીમને એ ખાતામાં જગ્યા આપવીજ નહિ. વળી મુસ્લીમો માટે અનામત રાખવાની જગ્યાઓના ટકા નક્કી કરતી વખતે યુનીવર્સિટીની ડીગ્રી કે જગ્યાઓ પ્રાપ્ત કરવા માટે જરૂરી અનુભવ વગેરે બાબતોની લાચકાત ધરાવનાર મુસ્લીમોની સંખ્યા કેટલી છે તે ઉપર બીલકુલ ધ્યાન આપવામાં આવતું નથી, પણ મુસ્લીમોની એકંદર વસ્તી ઉપર ધ્યાન આપી તેમને માટે અનામત રાખવાની જગ્યાઓના ટકા નક્કી કરવામાં આવે છે. આવા પ્રકારની રાજનીતિનું પરિણામ તો એજ આવે કે વર્ષોના વર્ષો સુધી બંગાળમાં કોઈ પણ બીન મુસ્લીમ સરકારી નોકરી મેળવવાને ભાગ્યશાળી થશેજ નહિ.

✓ | કેટલાક જીલ્લાઓમાં તો વહીવટી બધીજ જગ્યાઓ ઉપર મુસ્લીમોનેજ મુકવામાં આવેલા છે. આની પાછળ શો ભેદ રહેલો છે તેની પણ તપાસ થવાની જરૂર છે. પંચાવન વર્ષે નોકરીમાંથી સરકારી નોકરોને નિવૃત્ત કરી દેવા એવો સામાન્ય નિયમ છે. હિંદુ નોકરોના સંબંધમાં એ નિયમ બહુજ સખ્તાઈથી પાળવામાં આવે છે. ત્યારે મુસ્લીમ નોકરો ઉપર ખાસ મહેરબાની બતાવવામાં આવે છે અને તેમને નોકરીમાં એકસટેન્શનો આપવામાં આવે છે.

હિંદુ મંદિરો અને હિંદુ દેવદેવીઓની મૂર્તિઓને ભ્રષ્ટ્ર અને અપવિત્ર કરવાના બનાવો છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં પુષ્કળ વધી પડ્યા છે. પપ્પના અને સીરંજગંજ જિલ્લાઓમાં નિત્ય બનતા આવા બનાવોની વિગતવાર હકીકત વર્તમાન પત્રોમાં પ્રગટ થયેલી છે. અમારી પાસે પણ તેની સંપૂર્ણ યાદી તૈયાર છે.

દુર્ગાપૂજા અને કાલીપૂજા માટેના જે હજો વર્ષો થયા નિર્વિઘ્ને હિંદુઓ ભોજવી રહેલા હતા તે હડકા ઉપર હવે મુસ્લીમો તરફથી

આક્રમણો થવા લાગ્યા છે. આ સંબંધમાં વિગતવાર હકીકતો વર્તમાન પત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થઈ ચુકેલી છે. અમારી પાસે પણ આવી જાતના આક્રમણોના લેખીત પુરાવા અને નિવેદનો મોજુદ છે. જે નામદાર હક સાહેબ આ બાબતની તપાસ હાથ ઉપર લેવા તેનાર હોય તો અમે એ પુરાવાઓ અને નિવેદનો તપાસ સમિતિ સમક્ષ રજુ કરીશું.

હમણાં હમણાં હિંદુ સ્ત્રીઓના અપહરણો અને તેમના ઉપર ગુળરવામાં આવતા અત્યાચારોની સંખ્યા પણ ઘણી વધી પડી છે. આ બાબતમાં તો તપાસની ખાસ જરૂર છે. જો રાજ્યમાં સ્ત્રીઓ નિર્ભય નથી, તેમની પવિત્રતા હંમેશાં ભયમાં રહે તે રાજ્યને કદી પણ સુરાજ્ય કહી શકાયજ નહિ. આ બાબતના સરકારી હેવાલોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા આંકડા તો ભયંકર છેજ; પણ અમારી પાસે એવા બીજા અત્યેક દાખલાઓ છે કે જેના સંબંધમાં પોલીસ આગળ ફરીયાદો થઈ ના હોય કે ફરીયાદો સાંભળવાની કે નોંધવાની પોલીસે દરકાર કરી ના હોય.

મ્યુનિસિપાલિટીઓ અને લોકલબોર્ડોમાં સરકાર તરફથી સભાસદોની નીમણૂકો થાય છે. આ સંબંધમાં અમે એકજ પ્રશ્ન પુછીએ છીએ કે ચુંટણી થઈ ગયા પછી મહીનાઓ ને મહીનાઓ વીતી જાય છે છતાં સરકાર તરફથી પોતાના સભાસદો નીમવાનું કર્ત્તવ્ય કેમ મુલતવી રખાય છે ? સરકાર તરફથી જે સભાસદો નીમાવવા જોઈએ તે બાબતની જાણ્યાઓના અમલદારો તરફથી જે ભલામણો મોકલવામાં આવે છે તે માત્ર કામી કારણોને લીધે અને હિંદુઓને પ્રમુખો થતા અટકાવવા માટે વારંવાર પાછી મોકલવામાં આવે છે અને જાણ્યાઓના અમલદારોને રૂપૃત સૂચનાઓ કરવામાં આવે છે કે તમે અમુક માણસોની ભલામણો કરો એ શું ખરી વાત છે ? ૧૯૪૧ માં વસ્તી ગણતરી થવાની છે. એ ગણતરીમાં હિંદુઓના સંખ્યાની યરોબર ગણતરી થાય તેને માટે સરકાર શું પગલાં લેવા માંગે છે તે પણ અમે જાણવા માંગીએ છીએ. વસ્તી ગણતરી માટે મુખ્ય અમલદારોની જે નીમણૂકો થાય તેમાં એક મુસલમાન તથા એક હિંદુ એમ જે અમલદારોની નીમણૂકો થવી જોઈએ એવી જે માંગણી હિંદુ સભાના મંત્રી તરફથી કરવામાં આવેલી છે તેનો પ્રત્યુત્તર પણ કેમ હજી સુધી મોકલવામાં આવ્યો નથી ?

કેટલાક જાણ્યાઓમાં જ્યાં હિંદુઓ હાલમાં બહુમતિમાં છે તે જાણ્યાઓમાં હિંદુઓને લઘુમતિમાં ફેરવી નાખવા માટે જાણ્યાઓની તથા

તેમના પેટા વિભાગોની નવેસરથી પુનર્રચના કરવા માટે સ્થાનિક અમલદારો ઉપર દબાવો કરવામાં આવે છે જો શું ખરી વાત છે? આ બંધી હીલચાલોનું એકજ પરિણામ આવે કે હાલમાં કેટલાક જીલ્લા મોડેમાં હિંદુઓની જે થોડી પણ લાગવગ છે તેનો સંપૂર્ણ નાશ થઈ જવાનો.

હિંદુઓ વીરૂદ્ધ ચાલી રહેલું બયંકર પ્રચારકાર્ય

કેટલાક મુસ્લીમ વર્તમાનપત્રો હિંદુઓ વીરૂદ્ધ બયંકર પ્રચાર કાર્ય ચલાવવાનો ધંધો લઈનેજ બેઠેલા છે. તેમની સામે બીલકુલ પગલા ભરવામાં આવતા નથી. એટલુંજ નહિ પણ આવા એક વર્તમાન પત્રને સરકાર તરફથી પ્રજાની જાહેર તીજેરીમાંથી રૂ. ૩૦,૦૦૦ જેટલી મોટી રૂકમ બક્ષીસ આપવામાં આવી છે! એ ઉપરથી સામાન્ય રીતે એવુંજ અનુમાન થઈ શકે કે હિંદુઓ વીરૂદ્ધ પ્રચાર કાર્ય કરનારા વર્તમાન પત્રોને તો સરકાર તરફથી ખાસ ઉત્તેજન આપવામાં આવે છે. હમણાંજ ધારાસભામાં જે વર્તમાનપત્રો પાસેથી જામીનગીરી લેવામાં આવેલી છે તેની યાદી રજુ કરવામાં આવેલી હતી. એ યાદી વાંચ્યાથી સ્પષ્ટ માલમ પડે છે કે સરકાર માત્ર હિંદુ વર્તમાન પત્રો સામેજ સખત હાથે પગલા લેવા માંડે છે. મુસ્લીમ વર્તમાનપત્રોને ગમે તે લખવાની સંપૂર્ણ છૂટ છે.

બંગાળના હાલના પ્રધાન મંડળના અમલમાં હિંદુઓની સ્થિતિ કેવી છે અને તેમના ઉપર કેટલેક સ્થળોએ જેવા કે-પબના, સીરાજગંજ, માલ્દા અને નોઆખલીમાં કેવા કેવા જૂલ્મો થઈ રહેલા છે તે જો મુખ્ય મંત્રી કે ગૃહમંત્રી અમારી સાથે એ જીલ્લાઓમાં મુસાફરી કરે તો અમે તેમને તે બતાવી શકીએ એમ છે. ગૃહમંત્રી ધારાસભામાં જાહેર કરે છે કે નોઆખલીના સંબંધમાં વર્તમાનપત્રોમાં જે હકીકતો પ્રસિદ્ધ થયેલી છે તે ખોટી છે. જો ગૃહમંત્રી તપાસ સમિતિ કે તપાસ કરનાર અમલદાર સમક્ષ જુગાની આપનારાઓને કાઢપણ રીતે હેરાન કરવામાં નહિ આવે એવી ખાત્રી આપવા તૈયાર હોય તો અમે સાબિત કરી બતાવવા તૈયાર છીએ કે વર્તમાન પત્રોમાં જે હકીકતો પ્રગટ થઈ છે તે સોજે સોજા આના ખરી છે.

નોઆખલીમાં જે બની રહેલું છે તેના પુરાવા તરીકે અમારી ખાસે એ સ્થળના ૧૫૦ પ્રતિષ્ઠીત ગૃહસ્થોના લેખીત નિવેદનો મોજુદ છે. નીચેની હકીકતો પ્રત્યે અમે ગૃહમંત્રીનું ખાસ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

(અ) હિંદુઓ વિશ્વ મુસ્લીમોને ઉશ્કેરી મુકે એવા ભાષણો છડે એક કરવામાં આવે છે. આ બાબતમાં ત્યાંના મહેર કાર્યકર્તાઓએ પોલીસ તેમ મેજસ્ટ્રેટો સમક્ષ લેખીત ફરીયાદો ધણીયેવાર કરેલી છે, છતાં તે સંબંધમાં સરકાર તરફથી કાંઈપણ પગલાં ભરવામાં આવતા નથી. ભાષણ કરનારાઓ પૈકી કેટલાક તો હક સાહેબના પ્રધાન મંડળને ટેકા આપનારા છે. અને તેમાંના એક તો લેજસલેટીવ એસેમ્બલીના સભાસદ પણ છે. એ સભાસદે આપેલા ભાષણોમાંથી કેટલાક સચક નમુનાઓ અમે નીચે રજુ કરીએ છીએ,

(૧) “મુસ્લીમોએ હિંદુઓનો એવો સખત આર્થિક બહિષ્કાર કરવો કે જેથી તેમની સ્થિતિ ભૂખે ટળવળતા લડાઈના કેદીઓ જેવી થઈ રહે.”

(૨) “અઢીસો વર્ષ પછી બંગાળામાં ફરી પાછું મુસ્લીમોનું રાજ્ય આવેલું છે. જો હિંદુઓને બંગાળામાં વસવું હોય અને જીવતા રહેવું હોય તો તેમણે મુસ્લીમોની પુરેપુરી તાબેદારી ઉઠાવવી પડશે.”

(૩) “હિંદુઓ જે દેવીઓની પૂજા કરે છે તે તો વેશ્યાઓ છે.”

(૪) એક શાળાના હિંદુ હેડ માસ્ટર તથા બીજા એક ટ્રેનિંગ એડ શિક્ષકને ખાસડે ખાસડે મારવાને એ સભાસદે મુસ્લીમોને ઉશ્કેર્યા હતા અને પોતાની હાજરીમાં એ બેને ખાસડાનો માર મરાવ્યો હતો અને બીજા હિંદુઓને સખત માર મારવાની ધમકી આપવામાં આવી હતી.

(૫) “પહેલાં આ પ્રાંતમાં જ્યારે મુસ્લીમોનું રાજ્ય હતું ત્યારે આપણને ખુશ કરવા અને આપણી મહેરબાની મેળવવા હિંદુઓ પોતાની મા બહેનોને સુંદર શણગાર સળવી રાજદરબારમાં આપણા આનંદ માટે આપણી પાસે મોકલતા હતા. હાલ એમાંનું કાંઈ બનતું નથી તેજ બતાવે છે કે આપણી એટલે અંશે પડતી થઈ છે.”

(૬) “મારી તમને ખાસ આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ એ છે કે બંગાળામાં તમે જો મારવાડી હિંદુ વેપારીને દેખો તો તેને ખાસડે ખાસડે મારી બંગાળાની બહાર હાંકી કાઢો.”

(૭) “તમારે કોઈ પણ હિંદુની દુકાનેથી બીલકુલ માલ ખરીદ કરવો નહિ. પણ હિંદુઓને તેમની દુકાને બંધ કરવાની ફરજ પાડી તેમને બીજા માગતા કરી દો.”

(૮) “હિંદુઓએ સમજવું જોઈએ કે હાલમાં બંગાળામાં હક શાહેબનું રાજ ચાલે છે. હિંદુઓએ બંગાળામાં રહેવું હોય તો અમારા તાબેદારો તરીકે જ રહેવાનું છે.”

(૯) “હિંદુઓને આપણે હાથે મારી નાખવા નથી પણ એમને જુએ ટળવળાવી મારી નાખવાના છે.”

(૧૦) “રાજપૂર, ઇતાપુરા, નંદીઆમ અને કારપરાના બજારોમાં મેં શું કયું છે તે હિંદુઓ દેખતા નથી? હિંદુઓની માલકીના જે જે બજારો હોય ત્યાં મુસ્લીમોએ પગ મુકવો એ હરામ છે.”

આવી જાતના લાપણાના સંપૂર્ણ રીપોર્ટો જીલ્લાના કલેક્ટરને, કમીશનરોને તેમ જુહમત્રાને મોકલી આપવામાં આવેલા છે છતાં તેમના સંબંધમાં કંઈ પણ પગલા લેવામાં આવતા વથી.

(બ) ધણે સ્થળે જ ચોક્કસ રીતે હિંદુઓની માલ મિલકત લુટી લેવામાં આવે છે છતાં કોઈ તેમની દાંદ ફરીમાદ સાંભળતું નથી.

કામી માનસ ધરાવનારા મુસ્લીમોને લલાદ બોર્ડોના સલાસદો નીમવામાં આવે છે. તેમના વહીવટમાં હિંદુઓની મુડીઓનો નાશ થઈ રહેલા છે. લલાદ બોર્ડોના વહીવટમાં હિંદુઓ અને મુસ્લીમો વચ્ચે દેખીતો પક્ષપાત કરવામાં આવે છે, અને આ રીતે રાજકીય અસ્થિતાનું ભાન ધરાવનાર મધ્યમ વર્ગના હિંદુઓની કરોડો બાગી નાખવામાં આવે છે.

લમચર, શ્રીપુર, જમતપુર, કારપારા, રામગંજ વગેરે ગામડાઓમાંથી અમે ૧૦૦ ઉપર પ્રતિષ્ઠિત હિંદુઓના લેખીત નિવેદનો એવી મતલબના મેળબ્યા છે કે તેમની સ્થાવર મીલકત મુસલમાનોએ તેમની પાસેથી જોરજુલમથી પડાવી લીધી છે. આ સંબંધમાં પોલીસમાં અને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ફરીઆદો કરવામાં આવેલી છે, છતાં તેમને દાંદ મળતી નથી. જે નામદાર હકની સરકાર તપાસ સમિતિ નીમે તો જેમની મીલકત આ રીતે લુટાઈ ગઈ છે તેમના નામ, ઠેકાણાઓ તેમ મીલકતનો પ્રકાર વગેરેની સંપૂર્ણ હકીકત અમે એ સમિતિ સમક્ષ રજુ કરવા તૈયાર છીએ,

(ક) એવા પણ અનેક દાખલાઓ છે કે જ્યાં હિંદુઓને બર બજારમાં સખત માર મારવામાં આવેલો છે. આ સંબંધમાં તેમણે પોલીસમાં ફરીયાદો કરેલી છે, છતાં તેમને બીલકુલ રક્ષણ મળતું નથી.

(દ) સ્ત્રીઓ ઉપર થતા અત્યાચારો.

હિંદુ સ્ત્રીઓ ઉપર મુસ્લીમ પુરોહિતોએ કરેલા અત્યાચારો સંબંધમાં ઘણી ફરીયાદો સરકારી પોલીસ સમક્ષ નોંધાયેલી છે. પણ એ ઉપરાંત અત્યાચારો અને બળાત્કારોના અનેક દાખલાઓ સ્ત્રી, પુરોહિતોના નામ સાથેની સંપૂર્ણ હકીકત અમારી પાસે છે. જે આ સંબંધી ખાનગી અને ગુપ્ત તપાસ કરવામાં આવે તો અમે બધી માહિતી એ તપાસ કરનારાઓને પુરી પાડવા તૈયાર છીએ.

૩. હિંદુ ધર્મ ઉપર આક્રમણો.

હિંદુઓની ધાર્મિક પૂજાઓમાં જાણી જોઈને અડચણો નાખવામાં આવે છે. દર્જા માતાના મંદિરોમાં પૂજા વખતે મુસલમાન પુરોહિતો જોર જુલમથી ધક્કા મુક્કી કરી પેસી જાય છે અને પછી ત્યાં ધાંધલ અને તોફાન મચાવી મુકે છે. આ બાબતના પણ અમારી પાસે અનેક પુરાવા છે.

ક. હિંદુઓનો આર્થિક બહિષ્કારનો ઉપદેશ તો ગામેગામ ઊંચોઠાં આપવામાં આવે છે, રાજપુરા, દત્તાપુરા, કારપુરા અને નંદીગામમાં તો હિંદુઓની દુકાનો ઘોળે દહાડે લુંટાય છે. એટલું જ નહિ પણ એ દુકાનોનો નાશ કરવામાં આવે છે.

મુસ્લીમ મંજૂરોને હિંદુઓને ઘેર બીલકુલ પણ કામ ના કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવે છે.

ગ. કેળવણી ખાતાની નોકરીમાં હડહડતો કેમી પક્ષપાત.

નોઆખલી જીલ્લામાં એકંદર અગીઆર સળ આસીસ્ટન્ટ એન્જી-કેશનલ ઈન્સપેક્ટરો છે. એ જીલ્લામાં હિંદુઓની વસ્તી ઘણી છે, તેમ હિંદુઓની નિશાળો પણ ઘણી છે; છતાં એક પણ સળ આસીસ્ટન્ટ એન્જીકેશનલ ઈન્સપેક્ટર હિંદુ નથી. હિંદુઓના લતાઓમાં આવેલી પ્રાથમિક શાળાઓને ખસેડી જાણી જોઈને

મુસ્લીમ લતાઓમાં લઈ જવામાં આવે છે અને તેથી કુમળી વચના નિશાળે ભણુવા જતા હિંદુ બાળકોની અનેક જાતની પબવણી થાય છે.

હ નોઆખલી જીલ્લામાં ૯૦ ટકા વહીવટી અમલદારો મુસ્લીમો છે, તેથી તેઓ હિંદુઓની ફરીયાદો સાંભળવાની બીલકુલ ઇરકાર કરતા નથી. તેમ તેમના તરફથી હિંદુઓને કોઈ પણ જાતનું રક્ષણ મળતું નથી.

વડા પ્રધાન નામદાર હકના જાહેર આહ્વાનના પ્રત્યુત્તરમાં ઉપરનું નિવેદન અમે બહાર પાડ્યું છે. અમે ફરી એક વાર જણાવીએ છીએ કે આ નિવેદનમાં રજુ કરેલી હકીકતો સંપૂર્ણ નથી. એ તો માત્ર માર્ગસૂચક નાની યાદી છે. આ બધીએ હકીકતોની ખાસ તપાસ થવાની જરૂર છે. નોઆખલી જીલ્લાની તપાસ તો વહેલામાં વહેલી તકે હાથ ઉપર લેવાની ખાસ જરૂર છે. માત્ર સરકારી અમલદારો મારફત જ તપાસ કરવામાં આવશે તો હિંદુ કામનો એ તપાસ ઉપર વિશ્વાસ નહિ બેસે; તેમ તેથી તપાસથી તેમને બીલકુલ સંતોષ પણ નહિ થાય. મુખ્ય મંત્રી અથવા તો ગૃહમંત્રી પોતે જાતે પોતાની સાથે હિંદુઓનો વિશ્વાસ ધરાવનાર એકાદ બે હિંદુ નેતાઓને રાખી તપાસ કરે એવી અમારી માંગણી છે. માત્ર હિંદુઓના હિતને માટે નહિ પણ આખા બંગાળાની પ્રતિષ્ઠા માટે પણ આ બાબતની સંપૂર્ણ અને નિષ્પક્ષપાતી તપાસ થવાની જરૂર અમને લાગે છે.

આ રીપોર્ટ ધી કોમર્શીયલ પ્રીન્ટરી પાંચકુવા, ચાર રસ્તા-અમદાવાદમાં
આર. એમ. પટેલે છાપ્યો.

